

OLDIPO® s.r.o.

Tř. Svornosti 57

779 00 Olomouc

tel./fax: +420 585 20 40 55

mobil: +420 777 21 35 35

+420 777 21 36 36

e-mail: oldipo@quick.cz

web: <http://www.mybox.cz/oldipo>

OLDIPO® s.r.o. a autor produktu Mgr. Jiří Zábura
představujeme Vám učitelům českého jazyka
didaktickou pomůcku

DiPo® - shoda přísudku s podmětem

VÁŽENÉ KOLEGYNĚ, VÁŽENÍ KOLEGOVÉ,

V ruce držíte metodickou příručku čtvrté pomůcky z řady DiPo, která je tentokrát zaměřena na rychlé proniknutí do pravopisu shody přísudku s podmětem v rozsahu požadavků osnov 1. st. ZŠ.

DiPo – shoda přísudku s podmětem navazuje charakterem i způsobem práce na úspěšné pomůcky *DiPo – podstatná jména*, *DiPo – vyjmenovaná slova* a *DiPo – slovesa*. Všechny pomůcky řady DiPo mají společné rysy, které byly diagnostikovány a formulovány pracovníky Pedagogicko psychologické poradny v Českých Budějovicích. Na jejich základě byly pomůcky řady DiPo doporučeny k použití v praxi základních a speciálních škol i k nápravné péči.

SOUČÁSTI PRODUKTU

PRACOVNÍ DESKA

Pracovní deska je vyrobena z tvrdého kartonu oboustranně laminovaného. Barevná pole vestředu desky s vepsanými písmeny slouží jako cílová oblast třídění množiny kartiček. Aby žákovi byla poskytnuta opora, jsou v záhlaví polí stručně uvedena pravidla pravopisu shody přísudku s podmětem v rozsahu požadavků osnov pro 1. stupeň ZŠ. V soupravě jsou dodány 4 kusy pracovní desky.

KARTIČKY

Kartičky jsou rovněž oboustranně laminované, což zajišťuje dostatečnou odolnost proti otěru. Dodaný soubor obsahuje 400 kartiček s textem.

Každá kartička je potištěna z obou stran.

Kartičky jsou číslovány.

Lícová strana:

Na lici kartičky je věta s vynechaným i/y v přísudku.

Rubová strana:

Je v horní části lemována identifikačními znaky. Jsou jimi políčka s běžně používanými zkratkami. Vybarvená políčka označují rod zkoumaného podmětu. Střed kartičky je rovněž vybarven. Barvy odlišují jednotlivé koncovky přísudku. Modrá barva je použita u kartiček, kde je v koncovce přísudku *-y* (181 kartiček), červená barva u *-i* (124 kartiček), žlutá barva u *-a* (95 kartiček). Toto řešení umožňuje okamžitou kontrolu správnosti řešení a zároveň velmi rychlé rozřídění celého souboru, podle didaktické potřeby. V barevném středu je vytištěna základní skladební dvojice aktuální věty. Zkoumaná věta je zde vytištěna ještě jednou, tentokrát doplněná. Toto řešení jistě učitelé ocení zejména v počátcích výcviku. Význam dalších polí je zřejmý z ukázky.

SYSTÉM IDENTIFIKAČNÍCH ZNAKŮ

Je zřejmý z ukázky kartiček

UKÁZKA LÍCOVÉ STRANY

Muži *se sešli* na hřišti.

UKÁZKA RUBOVÉ STRANY

rod muž. živ.	rod muž. neživ.	rod ženský	rod střední	A
---------------	-----------------	------------	-------------	----------

Muži se sešli na hřišti.

muži se sešli

1

Dříve se v lese dobýval_ i pařezy
a používal_ se na topení.

rod muž. živ.	rod muž. neživ.	rod ženský	rod střední	B
---------------	-----------------	------------	-------------	----------

Dříve se v lese dobývaly i pařezy
a používaly se na topení.

ony (pařezy) se používaly

82

Podmět nevýjádřený,
Rod podmětu je znám z předchozí věty.

Lednice *prodloužil* trvanlivost potravin.

rod muž. živ.	rod muž. neživ.	rod ženský	rod střední	A
---------------	-----------------	------------	-------------	----------

Lednice prodloužily trvanlivost potravin.

lednice prodloužily

3

Pískoviště byl_ po povodni opět obnoven_.

rod muž. živ.	rod muž. neživ.	rod ženský	rod střední	B
---------------	-----------------	------------	-------------	----------

Pískoviště byla po povodni opět obnovena.

pískoviště byla obnovena

94

Přísudek jmenný se sponou.

ZÁKLADNÍ NÁVOD PRO PRÁCI A KONTROLA SPRÁVNOSTI

Práce s DiPo je jednoduchá a děti si postup okamžitě osvojí. Zejména ty děti, které už pracují s předchozími díly jsou schopny začít pracovat okamžitě. Učitel rozhodne, zda vybere soubor kartiček on nebo si soubor určí dítě samo podle svých potřeb. Žák srovná všechny kartičky nebarevnou, líčovou stranou k sobě. Po přečtení věty se rozhodne a vloží kartičku barevnou stranou dolů do pole s odpovídající koncovkou. Po zpracování celého souboru (nebo kdykoliv potřebuje) přistoupí ke kontrole. Barva kartiček musí odpovídat barvě pole, do kterého je žák vložil. Jediným rozhrnutím v dlaní ověří správnost zařazení celé množiny kartiček bez ohledu na množství.

Jednodušeji to už nejde.

Se skupinou chybně zařazených kartiček pak může dítě pracovat dál podle pokynů učitele. Jestliže žák má za úkol třídít kartičky podle rodu podmětu, pak správnost řešení ověřuje takto. Vyjme z každého pole všechny kartičky, sklepnutím zároveň strany, otočí rubovou stranu nahoru a posunem kartiček, do vějířku, stranovým posunutím nebo opakovaným snímáním kartiček sleduje, zda vybarvená políčka vyjadřující rod podmětu jsou u všech kartiček v zákrytu. Chybně zařazené kartičky jsou mimo zákryt.

Z didaktických důvodů je celý soubor kartiček rozdělen do dvou skupin. Skupina kartiček označených indexem **A** v pravém horním rohu je určena slabším žákům nebo všem žákům do začátku výcviku. Oproti kartičkám skupiny **B** mají

na lícové straně vyznačen podmět a přísudek odlišným typem písma. Žáci tak okamžitě identifikují ve větě základní skladební dvojici.

Pomůcku můžete použít i pro zkoušení, ale je určena především pro intenzivní výcvik a rychlejší pochopení této rozsáhlé a obtížné látky. Pomůcka je jednoduchá, proto je možné i její využití v domácí přípravě dětí.

Je jen na učiteli, jakým způsobem bude dítě pracovat. Žáci mohou také pracovat ve dvojicích u jedné desky nebo tak, že jeden žák zkouší druhého přímo a jeho odpověď kontroluje sledováním rubové strany kartičky. **Stejně tak lze použít zásobu kartiček jako zásobu vět v doplňovacím cvičení. Po opisu do sešitu si může žák práci snadno opravit a označit případné chyby. Učitel tak získá navíc písemný výstup žákovy práce.** Pokusy o podvádění jsou při správném přístupu učitele ojedinelé.

Způsobů práce je mnoho. Velké množství kartiček s podstatnými jmény přímo vybízí k dalšímu didaktickému využití. Soubor lze využít například:

- k nácviku čtení už od 1. třídy
- k procvičování větné stavby
- k určování slovních druhů
- nejruznějším didaktickým hrám v hodinách slohu a čtení

Velkou výhodou je, že žák je schopen opravit svou práci sám a okamžitě. **Provádí-li kontrolu bezprostředně, nedochází k fixaci chyb.**

NÁVOD K POUŽITÍ

Je součástí pomůcky, nabízí náměty k využití. Formát A5, 16 stránek.

KRABICE

DiPo je zabaleno do obrázkové krabice s víkem. Krabice má rozměr 39,2 x 29,2 x 3,8 cm.

Ke každému souboru je dodáno 3 x 10 ks. prázdných kartiček, do kterých si každý učitel může doplnit vlastní oblíbené vazby a příklady, nebo doplnit event. ztracené kartičky. Povrchová úprava umožňuje doplnění libovolných nápovědných znaků a odkazů na kartičky i desky fixem. Učitel si tak může pomůcku „doladit“ podle svého. I to je jedna z vlastností, která je pro DiPo typická a je vysoce hodnocena kreativními učiteli.

UKÁZKA PRÁCE S DIPO

<p>Podmět je v rodě mužském životném (páni se sešli, lvi řvali, soudcové soudili, ...) Podmět je několikanásobný a alespoň jeden člen je v r. muž. živ. (muži, ženy a děti pracovali)</p>	<p>Podmět je v rodě mužském neživotném (hrady hořely, stroje hučely) nebo v rodě ženském (ženy se smály, růže zvadly, písně zněly, ...)</p>	<p>Podmět je v rodě středním (moře bouřilo, města stála, kufata pípala, děvčata se smála ...)</p>
<p>Muži se sešli_ na hřišti.</p> <p>-i</p> <p>Pes i kočka se vrátí_ domů až večer.</p>	<p>Vylovené drahokamy se zářivě leskl_.</p> <p>-y</p> <p>Mýši promkl_ do sklepa. Okousal_ všechna jablka.</p>	<p>Koťátka si celý den hráli_.</p> <p>-a</p> <p>Pískoviště byl_ po povodni opět obnoven_.</p> <p>DiPo®</p>

NA ZÁVĚR

Pravopis shody přísudku s podmínkem je obtížné učivo. Z odborné literatury lze k danému tématu doporučit např. *Havránek-Jedlička - Stručná mluvnice česká, nakl. Fortuna 2002 str. 154 až 160*. Do výběru byly zařazeny takové věty, které svým obsahem zbytečně proces určení pravopisu nekomplikují. Jejich stavba je však různá z hlediska pořadí jednotlivých větných členů.

Byly použity podmínky nevyjádřené i několikanásobné. Protože se při běžné práci se stavbou věty nevyhneme přísudku jmennému se sponou, byly zařazeny tyto příklady i do naší pomůcky. Uvedené atributy větných členů jsou vždy uvedeny v poli nápovědy a je jen na učitelích jak tuto informaci využije.

Ve větách s přísudkem jmenným se sponou byly úmyslně vynechány koncovky v obou částech přísudku, nejen ve sponě (Obě okna byl_ nově natřen_). Stejně tak i u nevyjádřeného podmínku (Telata se rozběhl_ po louce. Spokojeně se pásl_). Důvod je zřejmý.

Prázdné kartičky, dávají učitelům svobodnou volbu v rozšíření souboru o vlastní oblíbené vazby a příklady, nebo doplnit event. ztracené kartičky.

DiPo- shoda přísudku s podmínkem navazuje na již vydaná *DiPo- podstatná jména*, *DiPo- vyjmeno- vaná slova a DiPo- slovesa*. Připravujeme *DiPo- slovní druhy*, *DiPo- přídavná jména*, *DiPo- pravopis koncovek podstatných jmen*. Systém práce je ve všech dílech obdobný. Tak se stává *DiPo* otevřeným systémem finančně dostupným pro všechny školy v dostatečném množství.

Bližší informace na: www.mybox.cz/oldipo

Přejeme Vám i dětem hodně zdaru při práci s *DiPo*.

Mgr. Jiří Zibura, Mgr. Lada Ziburová-autoři a firma OLDIPO s.r.o. Olomouc
Mgr. Alena Sedláková, ISŠ obchodu a služeb v Českých Budějovicích-recenzent
Mgr. Irena Dušáková, ZŠ Hrdějovice-konzultant